

Opplegg til Ser du dette? av Sigrid Agnethe Hansen

Foto: Marius Fiskum

Temaet mobbing kan være ekstra vanskelig for enkelte elever. Vær oppmerksom på det i sammenheng med arbeidet og spørsmålene. En av oppgavene til før-arbeidet er lagt opp slik at elevene kan notere ned tanker for seg selv. Etterpå kan du samle inn og gjøre en anonymisert oppsummering. Slik kan alle elever få samme mulighet til å dele tankene sine.

[Les mer om boka her](#)

FØR LESING:

Individuelt:

Før dere setter i gang med lesingen, kan du be elevene skrive ned individuelle og anonyme svar på et par spørsmål om mobbing, for eksempel:

- Hva forstår du ved mobbing?
- Hvilke ulike typer mobbing kommer du på? (Det kan for eksempel dreie seg om

fysisk/psykisk mobbing, direkte/indirekte, på nett og mobil, gjennom utfrysing, ghosting, blikking osv.)

Svarene kan skrives på ark som leveres til læreren eller leveres anonymt gjennom et digitalt verktøy som Mentimeter eller liknende.

Svarene brukes deretter til å lage felles tankekart og/eller en oppsummering på tavlen basert på de anonyme assosiasjonene og tankene til elevene.

Felles:

Snakk sammen i hel klasse om tankene som elevene har delt anonymt og legg gjerne til flere ord og setninger i tankekartet underveis i samtalen.

I tillegg til spørsmålene og svarene som allerede står på tavlen, kan dere også snakke om andre begreper som grenser opp mot mobbing som f.eks. trakassering eller erting.

Det går også an å snakke om de som mobber: Hvordan har de det egentlig, de som mobber mest? Kan det være grunner til at noen plager, ertes, stenger ute og mobber andre? Hva kan man gjøre for å hjelpe de som ikke er greie mot andre? Hva synes dere at andre elever, lærere, rektor og foresatte kan gjøre?

Se deretter sammen på bokomslaget og snakk om tittelen.

– Hva legger dere merke til når dere ser på forsiden? Synes dere at omslaget uttrykker en bestemt stemning eller følelse? Hvilket inntrykk får dere av personen på forsiden? Hvilke andre ting i/på bildet legger dere merke til? Ser dere noen sammenhenger mellom forsiden og mobbing/utenforskap?

Hva tror dere boka handler om?

– Hva tenker dere når dere leser tittelen på boka?

– Hvilke forbindelser ser dere mellom tittelen og forsidebildet?

Les deretter baksideteksten høyt for elevene og stil så spørsmål som f.eks.:

– Hvilke tanker får dere om innholdet i boka etter å ha lest baksideteksten?

– Hvordan forstår dere uttrykket å reise fra et rykte?

– Hvorfor er det viktig å kunne stole på andre?

– I hvilken grad tenker dere at temaet er relevant for ungdom?

Til slutt kan dere snakke om hvilke forventninger dere har til ungdomsboka *Ser du dette?*.

Uansett om du ønsker å lese romanen høyt for elevene eller ikke, kan det være en god ide å hjelpe elevene inn i boka ved å lese begynnelsen. Det kan f.eks. være anslaget, de første kapitlene eller liknende.

UNDERVEIS:

Det kan være en god ide å lese boka høyt *

Blant fordelene ved høytlesing av boka er at du samler klassen og at høytlesingen dessuten kan gjøre det enklere for deg som lærer å gjennomføre lesestopp underveis. Du kan f.eks. stoppe opp ved vanskelige ord eller krevende partier i boka der du kan støtte elevene, og du kan – ikke minst – legge inn både individuelle tenkepauser og litterære samtaler underveis i lesingen.

En enkel måte å legge inn tenkepauser og samtaler på er å be elevene notere noen personlige tanker og assosiasjoner i forlengelse av teksten/avsnittet som har blitt lest høyt. Det kan f.eks. være med utgangspunkt i punkter som disse:

- Noe de la merke til
- Noe de kjente igjen, noe som minnet dem om noe eller noe de kjente seg igjen i.
- Noe de lurte på, noe som var rart, noe som overrasket dem
- Noe de likte eller mislikte

Etter å ha notert disse tankene individuelt, kan elevene gå i par eller smågrupper for å dele sine tanker med andre elever i klassen.

Endelig – etter at elevene først har jobbet individuelt med å formulere sin egen leseopplevelse og deretter prøvd ut og kanskje reformulert disse tankene i en mindre og trygg setting – kan elevene til slutt snakke om det leste i hel klasse.

Ta deretter utgangspunkt i den personlige leseopplevelsen til elevene og la samtalen utvikle seg ved å formulere åpne og autentiske spørsmål som bygger videre på elevenes svar. Da opplever elevene at leseopplevelsene deres blir hørt og tatt på alvor.

For å få tid til høytlesing, kan det være en god ide å sette av tid i lesetimer, i spisetid og/eller i andre fag som for eksempel KRLE eller samfunnsfag til å lese boka høyt for klassen, viss dette er mulig.

Dersom du foretrekker at elevene leser romanen på egen hånd, kan det være lurt å organisere elevene i mindre grupper som følger en bestemt progresjon slik at de kan snakke sammen om

det de har lest. Spørsmålene som er nevnt over passer også godt for en slik arbeidsform. Det går selvsagt også an å benytte en kombinasjon av høytlesing og individuell lesing eller lesing i mindre grupper.

Elevene som har rett på lydbok kan benytte seg av det, og *Ser du dette?* er tilgjengelig på

nlb.no: <https://www.nlb.no/boker/ungdom/vaere-ung/ser-du-dette#>

I tillegg til disse gruppesamtaler kan dere gjennomføre litterære samtaler i hel klasse som får frem ulike forståelser, synspunkter og meninger om teksten i en trygg setting, og der du som lærer også får mulighet til å modellere lesingen for elevene.

ETTER LESING:

1. Snakk kort om boka/teksten dere har lest

Klassesamtale

Gi elevene muligheten til å ta opp ting de lurte på mens de leste, slik at alle har en umiddelbar forståelse av innholdet.

2. Personlig mening

Individuelt arbeid

Be elevene ta stilling til teksten:

- Likte du boka/teksten?
- Hva er de tre viktigste grunnene til at du liker/misliker teksten?

3. Del leseopplevelsen

Gruppesamtale

La elevene jobbe i grupper på 4-5 elever. Be dem dele tankene fra punkt 2 over og deretter snakke sammen i gruppen om hva de synes er bra og/eller dårlig med teksten, og hva de eventuelt synes kunne vært bedre.

4. Klassesamtale

Etter at elevene først har jobbet individuelt med å formulere sin egen leseopplevelse og deretter prøvd ut og kanskje reformulert disse tankene i en mindre og trygg setting, kan elevene snakke i hel klasse.

For å få til litterære samtaler som utvikler elevenes leseglede og engasjement for litteratur, er det ofte en fordel å ta utgangspunkt i den personlige leseopplevelsen til elevene. Begynn derfor gjerne med spørsmål som: «Hva handlet dette om?» eller «hva skjedde her?» og la samtalen utvikle seg ved å formulere åpne og autentiske spørsmål som bygger videre på elevenes svar – da opplever elevene at leseopplevelsene deres blir hørt og tatt på alvor.

I tillegg *kan* et eller flere av følgende mer spesifikke spørsmål inngå i diskusjonen av boka/teksten:

(Spørsmålene følger handlingen i boka, men flere av dem kan også passe senere i lesingen f.eks. for å få frem om elevene har endret bilde av Anna, har registrert en utvikling i hennes forhold til omgivelsene eller liknende.)

- Hvilket inntrykk får dere av Anna?
- Hvordan vil dere beskrive hennes forhold til familien?
- Hvordan tror dere det føles å reise fra et rykte?

Første kapittel avsluttes med «Du er no ved målet ditt».

- Hvorfor tror dere forfatteren har valgt å avslutte første kapittel slik?
- Tror dere Anna opplever det slik at hun er ved målet sitt? Hvorfor / hvorfor ikke?

Etter å ha ankommet det nye huset drømmer Anna at hun er en havfrue.

- Hvorfor tror dere dette kapittelet er skrevet i kursiv?
- Hvordan forstår dere denne drømmen?
- Hva tror dere den forteller om hvordan Anna har det?
- Hvorfor tror dere forfatteren har valgt å bruke dette fortellergrepet?
- Hvordan vil dere beskrive forholdet mellom Anne og bestemoren hennes?
- Tenker dere at man kan være venn med besteforeldrene sine? Foreldrene sine? Søsken?
- Hvordan er et slikt vennskap i så fall annerledes enn et vennskap med en jevnaldrende?

Anna gruer seg til å begynne på den nye skolen.

- Hva ville dere gjort for å få venner hvis dere skulle startet på nytt, på en ny skole?
- Hvilke råd ville dere gitt Anna?

Før Anna skal inn i klassen, møter hun og faren hennes rektor som tydeligvis har fått vite at noe ble vanskelig på den gamle skolen.

- Hvorfor tror dere de har valgt å informere rektor i forkant?
- Hvilket inntrykk får dere av skolens rektor?
- Hva tenker dere om måten Anna reagerer på?

Da Anna møter den nye klassen, er det særlig en person som skiller seg ut.

- Hvilket inntrykk får dere av Tina?
- Hvordan forstår dere måten Anna reagerer på når de møtes?
- Tror dere Anna og Tina kan bli venner? Hvorfor /hvorfor ikke?

Anna har vært hos psykolog og fått tips om å skrive lister.

- Hvorfor tror dere forfatteren har tatt med dette?
- Får dere inntrykk av at psykologhjelpen har vært til nytte for Anna? Hvorfor /hvorfor ikke?

Søsteren til Anna har badet, og Anna tar seg bryet med å tørke opp. Da pappaen takker henne for jobben, blir hun sur.

- Hvorfor tror dere hun reagerer slik?
- Forstår dere hvorfor Anna har dårlig samvittighet?

Noen av kapitlene innledes med overskriften «FØR», andre med «NO».

- Hvorfor tror dere forfatteren har valgt å gjøre det slik?
- Synes dere det fungerer? Hvorfor /hvorfor ikke?
- Hvilket inntrykk får dere av Lars? Begrunn svaret.
- Synes dere Anna virker annerledes når hun er med ham? Begrunn svaret.
- Hvordan vil dere beskrive Tinas rolle i klassen?
- Hva er det Anna liker med Tina?
- Hvilke likheter og forskjeller ser dere mellom de to jentene?
- Tror dere Tina er til å stole på? Begrunn svaret.

«Eg har lyst til å fortelje litt om Lars», sier Anna.

- Hvorfor tror dere at hun vil det?
- Hvorfor tror dere at hun bare vil fortelle litt?
- Hvorfor tror dere at det er akkurat historien om Lars og sjokomelka Anne vil fortelle?
- Hvordan påvirker denne historien inntrykket dere har av Lars?
- Hva synes dere om måten Tina reagerer på da hun har hørt historien om Lars?

Tina har en ide om at de kan tjene penger på å filme at de spiser og dele det på nett.

- Hva synes dere om denne ideen?

- Hvorfor tror dere at Anna er skeptisk?
- Hvordan forstår dere drømmen på s.82?

Relasjonen mellom Anna og Lars utvikler seg i løpet av boka.

- Hvordan vil dere beskrive denne utviklingen?
- Får dere inntrykk av at Lars liker Anna?
- Får dere inntrykk av at Lars er like glad i Anna som hun er i ham? Begrunn svaret.
- Hvordan forstår dere drømmen på s.100-101?

«Å vere nær Tina er som å vere nær ei sol, men ikkje heilt, for sola er lys, og ho er mørk.»

- Hvordan forstår dere dette sitatet?
- Hva tenker dere om at Tina allerede har en profil og tydeligvis har holdt på en stund med å spise foran fremmede på nett?
- Hva synes dere om det som skjer da de logger seg på og begynner å filme?
- Hva tenker dere om reaksjonen til Anna?

Les s.110-113

- Hva synes dere om dette kapitlet?
- Hvordan vil dere beskrive måten det er skrevet på?
- Hvordan forstår dere bruken av de to bildene, sjakkspill og rakett?
- Tror dere Lars har planlagt dette fra starten?
- Hvorfor tror dere at Anna ender med å sende nakenbilde til Lars?

Det er straffbart å videreforsende eller dele nakenbilder av personer under 18 år, og straffen er bot eller fengsel:

https://www.ung.no/nettvett/4272_Er_det_lov_å_sende_nudes_eller_dickpics.html

- Hvorfor tror dere Lars deler bildet til Anna?
- Tror dere han har tenkt over at det er straffbart?
- Hva synes dere om måten jentene i tiende reagerer på?
- Hvorfor tror dere at de oppfører seg slik?
- I hvilken grad tenker dere at de driver med mobbing?
- Hva med kommentarene fra de andre jentene og setningen på veggen på do?
- I hvilken grad kan det være mobbing å dele et nakenbilde?
- Hvorfor tror dere det går så lang tid før Anna forteller hva som har skjedd?
- Hva synes dere om måten Annas foreldre reagerer på?

- Hva tenker dere om at pappaen til Anna bytter jobb?
- Har dere ideer til andre ting Anna eller familien hennes kunne gjort?

Her er noen råd fra ung.no:

https://www.ung.no/nettvett/3991_Nudes_av_meg_er_delt,_hva_gjør_jeg.html

- Hva tenker dere om at Anna kontakter Lars?
- Vet dere hva Konfliktrådet er? Hvis ikke – klarer dere å finne det ut?
- Hvorfor tror dere Lars svarer annerledes nå enn i møtet med Konfliktrådet?
- Hva tenker dere om forklaringen til Lars? Tror dere han taler sant? Har det noe å si for inntrykket dere har av ham?

Da Anna spør Lars hvorfor han valgte henne, svarer han: «Du verka ikkje som om du hadde så mykje å miste.»

- Hva tror dere han mener med det?
- Hva tenker dere om dette svaret?
- Hva synes dere om måten Anna svarer på?
- Tror dere Lars kommer til å gjøre noe liknende igjen? Begrunn svaret.

Da Anna forteller om samtalen med til Tina, svarer hun: «Eigentleg er det HAN som burde ha skifta skule, ikkje DU!»

- Er dere enige? Hvorfor / hvorfor ikke?
- Hva synes dere om slutten på boka?

5. Vurderende klassesamtale

- Hvordan var det å lese denne boka?
- Var den lett å lese eller vanskelig å lese?
- Hva synes dere om tematikken som ble tatt opp i boka?
- Hvordan svarte boka til forventningene dere hadde før dere begynte lesingen?

Boka er bygd opp slik at den avslører forhistorien litt etter litt.

- Hva synes dere om denne oppbyggingen?
- Hva betyr det for leseopplevelsen?
- Synes dere at forhistorien avsløres for fort, for sakte eller i et passe tempo?
- Har dere forslag til hvordan dette kunne vært gjort på en annen måte?
- Hva likte dere med *Ser du dette*?

– Og hva likte dere ikke?

6. Et viktig tema i boka er mobbing og utenforskap. Snakk sammen og jobb videre med spørsmåla nedenfor:

a. Hvilke rettigheter har elever dersom de ikke har det bra på skolen? Søk på internett og/eller snakk med læreren/rektor/den sosialpedagogiske rådgiveren på skolen.

b. Opplæringsloven skriver at alle elever har rett til å ha det bra på skolen:

«§ 9 A-3. Nulltoleranse og førebyggjande arbeid

Skolen skal ha nulltoleranse mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering.

Skolen skal førebyggje brot på retten til eit trygt og godt skolemiljø ved å arbeide

kontinuerleg for å fremje helsa, trivselen og læringa til elevane.

– Hva innebærer en nulltoleranse?

– Hva mener dere skal til for at skolemiljøet er trygt og godt?

– Hva er viktige faktorer for trivsel?

– Hvilken rolle spiller læreren?

– Har politikerne noe å si for skolemiljøet?

Det er også slik at det er elevenes egne opplevelser av hvordan de har det på skolen, som er avgjørende.

– Hvorfor er det slik, tror dere? [Kilde her](#)

7. Flere oppgaver og forslag til aktiviteter:

a. Lag en informasjonsfilm

Lag en informasjonsfilm om antimobbing og mot diskriminering som viser hvordan en kan være en god alliert i kampen mot mobbing.

Jobb i grupper og bruk det dere har lært fra denne boka.

b. Lag spørsmål til boka – gruppeoppgave

Sett elevene i grupper på 3-4 og be dem lage en felles liste med spørsmål til boka. For at det skal være en så fri og åpen oppgave som mulig, forsøk å ikke avgrense med antall spørsmål.

Si heller at de skal komme med så mange spørsmål som mulig innenfor en viss tidsramme (15, 20, 30 minutter, etc.). Oppmuntre elevene til å stille spørsmål om ting de faktisk lurer på og som de tenker det går an å svare langt på (prøve å unngå for mange ja/nei-spørsmål).

Alternativt kan noen av elevene også lage faktaspørsmål fra bokens innhold som de tror de andre i klassen kan klare å svare på.

Når de har jobbet ut tiden kan gruppa dele spørsmålene sine med resten av klassen. Eventuelt kan du samle inn alle spørsmålene og lage en liste, redigere den og dele den ut tilbake til elevene. En ekstra oppgave du da kan gi dem som en del av etterarbeidet er å svare på spørsmålene med hele setninger. Kanskje som hjemmearbeid?

Bruk spørsmålene og erfaringene med å både lage spørsmål, svare på disse og å reflektere over hvilke spørsmål som egner seg, som forberedelse til møtet med forfatteren av *Ser du dette?*: Sigrid Agnethe Hansen.

c. Jobb i grupper på 3-4 personer og lag en prioritert liste med 10 råd til en person som skal begynne på en ny skole.

d. Lag en spilleliste til Anna.

Gå sammen i par eller grupper på 3-4.

Lag så en spilleliste med låter som kan få Anna i bedre humør.

e. Lag en tegning.

Lag en tegning til noe du har lest i romanen – noe som har gjort inntrykk på deg eller noe du tenker egner seg til å bli tegnet.

f. Lag din egen liste over dagen.

Skriv ned tre bra ting som har skjedd i løpet av dagen, og tre ting som ikke var så bra.

Del en av de gode tingene og en av de dårlige med familien din.

g. Anmeld *Ser du dette?* til Uprisen

Skriv en anmeldelse av *Ser du dette?* og publiser anmeldelsen på [denboka.no](https://www.denboka.no).

<https://www.denboka.no/boker/ser-du-dette>

LÆREPLANMÅL

Alle læreplanmålene er ikke dekket av oppgavene og aktivitetene som er laget til boka, men dere kan utvide og velge å trekke inn andre kompetansemål også.

Norsk:

lese lyrikk, noveller, fagtekstar og annan skjønnlitteratur og sakprosa på bokmål og nynorsk, svensk og dansk og samtale om formål, form og innhald

lytte til og vidareutvikle innspel frå andre og grunngi eigne standpunkt i samtalar

reflektere etisk over korleis eleven framstiller seg sjølv og andre i digitale medium

utforske og beskrive samspelet mellom skrift, bilete og andre uttrykksformer og lage eigne samansette tekstar

KRLE:

bruke filosofiske tenkemåtar i samtale og undring

utforske og beskrive eigne og andre sine perspektiv i etiske dilemma knytt til kvardags- og samfunnsutfordringar

Samfunnsfag:

reflektere over kvifor konflikhtar oppstår, og drøfte korleis den enkelte og samfunn kan handtere konflikhtar

utforske ulike sider ved mangfald i Noreg og reflektere over menneska sine behov for å vere seg sjølve og for å høyre til i fellesskap

drøfte kva likeverd og likestilling har å seie for eit demokrati, og utvikle forslag til korleis ein kan motarbeide fordommar, rasisme og diskriminering

reflektere over korleis ein sjølv og andre deltek i digital samhandling, og drøfte kva det vil seie å bruke dømmekraft sett i lys av reglar, normer og grenser

Kunst og handverk:

utforske og reflektere over korleis kjensler og meiningar blir viste i kunst og bruke symbolikk og farge til å uttrykkje kjensler og meiningar i eigne arbeid

Matematikk:

Kompetansemål: logge, sortere, presentere og lese data i tabellar og diagram og grunngi valet av framstilling

Kroppøving:

forstå ulikskapar mellom seg sjølv og andre og delta i bevegelsesaktivitetar som kan vere tilpassa ikkje berre egne føresetnader, men òg andre sine

Musikk

utforske og reflektere over hvordan musikk, sang og dans som estetiske uttrykk er påvirket av og uttrykk for historiske og samfunnsmessige forhold, og skape musikalske uttrykk som tar opp utfordringer i samtiden

utforske og drøftemusikkens og dansens betydning i samfunnet og etiske problemstillinger knyttet til musikalske ytringer og musikkulturer

* Mange elever – også i ungdomsskolen – rapporterer at de setter pris på høytlesing. I en nyere masteroppgave, f.eks., ga samtlige av elevene som deltok i fokusgruppeintervjuene uttrykk for at de ønsket at man skal bruke tid på høytlesing i ungdomsskolen.

<https://www.utdanningsnytt.no/lesing-litteratur-norsk/oppfordrer-laerere-til-mer-hoytlesing-i-ungdomsskolen/338635>